

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar iltî, içtîmaî, edabî mecmua

İçindekiler

Her şeyden önce sağlam karakter.	**
İktisatta Ülkümüz.	Mustafa Zihni
İlim ve şüphe (E. Goblot'dan)	Hamdi Hakverdi
Tipler : İŞ ADAMI.	Vedat Sadi
" Taşra „ ve " Taşralı „	Özdemir
Musiki ruhun lisanıdır. VI	İ. Bedri
Erkeksiz dünyanın hali nice olur ?	Naci Hakverdi
Bir aile muamması (Hikâye)	Y. L.
Aktüalite	

Sayı : 11

Yıl : 1

5 Haziran 1934

Fiatı :

10 Krş.

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmi, içtimaî, edebî mecmua

SAYI : 11

5 HAZİRAN 1934

YIL : 1

Her şeyden önce sağlam karakter..

Geçen hafta C. H. F. Seyhan Vi-lâyet kongresinde Fırka reisi Süreyya bey, nutkunu söylerken memleket iş-lerinde " Ehliyet „ mevzuuna da do-kundular ve bunda ehemmiyetle ısrar ettiler.

Filhakika, umumî hizmetlerde, üzerine vazife almak arzusunu besleyen insanlar, bizim memleketimizde belki dünyanın her yerinden daha çoktur... Millî ve hars teşekküllerinden tutunuz da siyasî teşekküllere varıncıya kadar her yerde bir sandalya edinmek merakı, bizde, biraz da imperatorluk dev-rinin ruh haletlerinden sürüp gelme bir hastalıktır. Geçmiş tarihimiz; mem-lekette terlemeden para kazanmak, yorulmadan nüfuz sahibi olarak rahat yaşamak... için böyle teşekküllerin, dai-ma bir takım ehliyetsizler tarafından istismar edildiğine ait misallerle do-ludur.

İnkılâp Türkiyesinin, Osmanlı im-peratorluğundan en bariz farklarından birisi de devlet ve millet işlerinde be-hemehal liyakati, ehliyeti ve kifayeti hakim kılmak umdesine sınıksız sarıl-mış olunmasıdır. Sınıfsız ve imtiyazsız Türkiye ancak bu suretle doğabilir.

Yaşadığımız asır, çok insafsız ve amansız bir asırdır : Şu veya bu te-sadüfle, şu veya bu tesirle, şu veya bu mevkii ele geçirmiş ehliyetsizliklerin, arkadan gelen olgun kabiliyetler tara-fından devrilmesi, öyle çihanşümül bir taamül halini almıştır ki, onun karşı-sında hâlâ azametli ve fakat boş te-nekeler gibi gürültülü tepinmelerle

direnmenin mânası kalmamıştır artık... Bilgi, teknik, zekâ ve kabiliyetlere dayanan Türk inkılâbının böyle devir artığı ehliyetsizliklere, tutunmak ve yaşamak imkânı vermek istememesi-nin sırrı da budur.

Yalnız şurada parantez içinde bir noktayı tebarüz ettirmek isteriz : Fır-ka reisi Süreyya beyin de pekâlâ işa-ret ettikleri gibi, ehliyet kelimesile ifade edilmek istenen mefhum, mutlaka diploma, yaş, servet... gibi kayıtlarla da mukayyet değildir . Biz hayatta öyle ehliyetsizliklerle karşılaşmışızdır ki onların ellerinde yıldızlarla pırl pırl yanan çarşaf kadar diploma, evlerinde ağzına kadar tıklım tıklım altunla do-lu kasalar var ve onlar yaş itibarile de en olgun sayılabilecek bir çağda idiler... Fakat bütün bu vasıflar onla-rın boşluklarını, hiçliklerini telâfi ede-memişti..

Binaenaleyh, millî teşekküllerde kütle için çalışma vazifesini kendileri-ne vereceğimiz liyakatleri seçerken, bu itibarla da çok titiz davranmak mec-buriyetindeyiz : Bilgi, zekâ, kabiliyetle beraber ve belki onlardan daha önce " Karakter „ mevzuunu asla ihmel et-memeliyiz . Ve çünkü bizce, bir milleti ayakta tutan hasletlerin en başta geleni karakter sağlamlığıdır..

Sağlam bilgi, sağlam zekâ, sağ-lam kabiliyet ve hepsinden daha üstün sağlam bir karakter.. İşte bugün Türk inkılâbının bütün teşekküllerinde ha-kim kılınması zarurî vasıflar... * *

İktisatta Ülkümüz

İktisat denince servetin elde edilmesi, elden ele dolaşması, bölünmesi ve bitirilmesi (1) hatıra gelir. Servet, insanları refaha, medeniyete, saadete ulaştıran ve bir kelimeyle yaşatan bir âmildir. Çünkü insanın müreffeh olabilmesi için her an duyulan ihtiyaçları tatmin etmesi ve bunun için de ihtiyaç maddesi olan servete malik bulunması icap eder.

Aynı zamanda günden güne çoğalan ve değişen ihtiyaçların tatmin derecesi de medeniyetin ölçüsü olduğu malumdur. Nitekim medeniyette çok geri kalan bir orta Afrikalı; ihtiyaçları çok basit ve mahdut olduğu için geri kalmıştır ve yahut geri kaldığı için bir Avrupalı gibi ihtiyaç duygusuna malik değildir. Buna göre bir memleketi refah ve medeniyete ulaştırmak için her şeyden evvel onun bitirme kudretini artırmak ve bunun için de önce servetin istihsalini kolaylaştırmak ve çoğaltmak lâzımdır. Bu halde iş servetin istihsaline dayanıyor.

Servetin istihsalinde tabiat, saiy, sermaye ve teşkilât gibi unsurlara ihtiyaç vardır. Yurdumuzda tabiat unsuru boldur, çünkü çeşitli ve zengin servet kaynaklarımız vardır. Günden güne durmadan artan nüfusumuz da esasen çok olan saiy erbabını çoğaltmaktadır. Geride sermaye ve teşkilât kalıyor.

İstiklâl harbinden yolsuz, harap, sermayevi bünye itibarile çok zayıf, hulâsa iktisat sahasında pek geri bir halde çıktık. Sermaye az ve teşkilât yoktu. Tabii, bu şartlar altında memlekette refah aranamazdı. Fakat hastalık teşhis edilmişti. Cumhuriyet, çocuklarını lâyık oldukları refaha kavuşturmak için bu teşhise göre ilaç vermeğe başladı. Bunun için küçük işler-

de halkı teşvik ve himaye ve ona rehberlik ederken büyük işleri de kendisi başarmağa savaştı. Savaşın neticesi meydandadır :

Bugün küçük sermayeler bir arada toplanarak büyük işler görüyor. Yer yer saiy erbabı ve küçük küçük sermayeler bir araya gelerek ihtiyaçların kolaylıkla tatmini gayesini güden ve sermaye birikmelerinde âmil olan kooperatif şirketleri kuruluyor ve kooperatifçiliği memleketin her köşesine yaymak için mekteplere varncıya kadar her yerde bu şirketlerin kuruluşuna yol verildiği görülüyor. Bir çok sermaye şirketleri ve bankalar meydana geldi. Bunlar mühim iktisadî işlerde sermayelerini birleştirmeğe ve verimî neticeler almağa muvaffak oluyorlar. İstihsalin her şubesinde müstahsillere önyak olan yahut da fertlerin veya küçük teşekküllerin yapamadıklarını başarmağa savaştan büyük iktisadî ve malî müesseselerimiz vardır. Ziraat erbabının hastalıklarına ilaç veren ziraat bankası şimdi çifciye olan yardım ve kulavuzluğunu en son hadde kadar götürmekte ve memleketimizin en ehemmiyetli istihsal şubelerinin en biri olan ziraat servet kaynaklarının fışkırmasına çalışmaktadır. Memleketimizde büyük sanatlara teşkilile uğraşan müesseselerde (Sümer bank, İş bankası) gerek müstakillen yaptıkları, gerekse iştirâk ettikleri büyük işlerde görülen muvaffakiyetlerle tutulacak gibidir. Asıl parlak neticeleri ise beş yıllık plânın tahakkukundan sonra göreceğiz. Görülüyor ki artık ileride yapacağımız işleri riyaî bir katiyetle söyleyebiliyor ve " Beş yıl içinde yapacağız „ diyoruz. Zaten dokuz yıl evvel yapılan 8 senelik ve 200 milyanlık yol plânı bir sene evel tahakkuk etmedi mi ? Burada inanç kuvvetimizin istinatgâhını ve ülkümü-

(1) İstihlâki.

İlim ve Şüphe

Descartes, "Metodik şüphe" sini, "Şüphe etmek için şüphe eden ve daima mütereddit görünen" septiklerin şüphesinden ayırd etti, doğru. Tefekkürü bir oyuncak haline getiren; münakaşeleri, — değişik tehlikelerle dolu bir diram seyrederek gibi, vakala-

zün kaynağını anlatmak için yapılanlardan bir kaç misal aldık. Yoksa görülen işlerin hepsini bir iki sayfaya sığdırmanın imkânı olmadığını takdir ederiz.

Gerek yapılan yollar ve gerek mübadele vasıtası olan paramızın durumu (2) yani alim kuvvetinin değişmemesi, servetin elden ele ve yerden yere dolaşmasını kolaylıkla temin ediyor. Bundan başka dördüncü unsur olan teşkilâtı yapmak ve plânlı çalışmak ta lâzımdı. Büyük iktisat işleri ancak plânlı ve teşkilâtlı çalışmakla muvaffakiyete erişebilir. Biz bunu da yapıyoruz. Bütün bunların dışında en küçüğünden en büyük müstahsile varıncıya kadar hususî müesseselere rehberlik eden bir çok resmî müesseselerin mevcudiyetini ve günden güne artmakta oldukları hesaba katacak olursak iktisadî istikbalimizin ne kadar parlak olduğunu anlamakta güçlük çekmeyiz. Zaten Cümhuriyetin teşekkülünden sonra yapılacağı söylenen işlerin hangisi olmadı ki.. Hele "Beş yıl" plânı artık Türklüğün refahsızlık ıstırabının sona erdiğinin müjdecisidir.

Yukarıki sözlerimizden anlaşılır ki, biz bu hususta çok nikbiniz; çünkü önümüzde müsbet hadiseler vardır, durmadan çalışıyor ve kendimize inanıyoruz. İşte iktisatta bizim ülkümüz budur.

MUSTAFA ZİHNİ

Ticaret Mektebinde Muallim

(2) İstikrarı.

rın bir neticeye bağlanmalarından âdeta korkarak — takip eden; çarpışmaların, hedefile değil, daha ziyade manzarasile alâkadar olan bu zihinler katiyen hakikatin dostu değildirler. Onlar hakikati aramazlar, hakikati bulmak endişesine düşmezler, hatta ona tesadüf etseler bile önünde durmaya özenmezler : Ta ki itaate mecbur kalsınlar. Fakat ilim bu adamları kendisine düşman sayamaz; onlar, gayri iradî olarak, ilme hizmet ederler, çünkü onu saflaştırırlar. Septikler; eğer bir çok hataları yıkamamış ve bir çok vehimleri silip atmamış olsalardı, beşeriyetin tefekkür tarihine isimlerini kaydettiremezlerdi. Onlar, ışık yakamazlar fakat bulutları dağıtırlar.

Şüphe imkânsız bir hale gelince ilim başlar. Fakat, şüphenin imkânsızlaştığını nasıl biliriz? Artık şüphe etmek için hiç bir sebep göremeyiz de ondan mı? Fakat bu, şüphe kalmadığına dalâlet etmez ki! Renouvier : Bütün ilim itikattır, dedi : *Bildiğimi zannediyorum*. Kâfi derecede tenevvür ettiğime hükmediyorum, düşünüyorum ki daha uzun bir araştırma bana yeni ışıklar tedarik etmeyecek, ve, o an için doğru gördüğüm şey üzerinde duraklıyorum. Müzakere halinde bir meclis, hiç bir zaman nihayete erdirilmeyen meselelerden biri hakkında muhtelif mutaleaları dinledikten sonra, münakaşeyi kâfi görür ve reye müracaata karar verir. Bu kararı almasının sebebi vardır : Münakaşaların genişliği, ona, mevzuun ehemmiyeti ile mütenasip görünmüştür ; Aksiyonun mühlete tehammülü yoktur; tam zamanında neticeye varamamak tehlikesi yüzünden, daha çok derinleştirilmiş bir tetkikin temin edeceği fayda hiçe sayılmıştır. Ekseriyet hissetmiştir ki rey o an için kendi lehinde olacak

ve biraz sonra aleyhine dönecek. Alınan karar; meselenin reye konulduğu andaki halini gösterir, başka hiç bir şey değil. Teemmüllü hükümlerimize tekaddüm eden tenkidî tetkik, ekseriya bir meclis müzakeresine benzer: Vaktından evvel, yahut vaktından sonra kifayet kararı verildiğine göre hüküm başka başka olur. İradî ve serbest bir fiil olan, hükmün bizzat kendisi değildir. Hüküm sarahat vasfı gösterebilirse, zihnin rızası önünde iradenin hiç bir cehti mukavemet edemez; eğer hüküm sarîh değilse, iradenin hiç bir gayretini onu sarîh gösteremez. Hakikat olduğunu bildiğim şeyin şüpheli olduğuna, yahut şüpheli olduğunu bildiğim şeyin hakikatlığına nasıl hükmedebilirim? Fakat; araştıran zihnin cehti iradîdir ve, hür bir hamleyle durdurulur veya temadî ettirilebilir. Bu tetkik esnasında, mesele; hiç biri kâfi olmıyan, tetkik devam ettiği müddetce hiç biri bir itikada mevzu teşkil edemiyen mütevalî şekiller gösterir. İtikat; meselenin, extra - rasyonel sebeplerden dolayı üstünde karar kılınan şeklidir.

Muhakeme ameliyeleri mantıkan ihtiyarîdir, şu mânada ki, ben, — gayri mümkün olmamaları şartile — hoşuma giden şu, şu ameliyeleri yapıyorum. Fakat onlar ruhiyat bakımından mümkün (Contingente) değildirler. Onları hür olarak yapıyorum, lâkin sebepsiz olarak değil. Burada mevzu bahsedilen hürriyet, asla bir ihtiyar değildir. Hadiseler örgüsünde her ameliye, şunlarla tayin edilmiştir: 1 — Sebeplerle. (Ya, bilirim ki ameliye beni gözettiğim hedefe götürecektir; yahut, oraya götürüp götürmeyeceğini denemek isterim.) 2 — Saikler (Mobiles) le: (Tanımak ve anlamak arzusu. Ameliye hürdür, şu mânada ki, intihap eden ben'im. Onu yöpmam için, istemem lâzım ve kâfi; fakat isteyiş şeklimin tayin edil-

memiş olduğu da hiç bir zaman iddia edilemez. Bütün zihni terbiye ve her türlü disiplin, böyle bir determinismin zımnen farzolunması esasına dayanır. Çünkü zihni terbiye, zihne, faaliyetini iyi şekilde sevk ve idareye yarayışlı unsurları sokmaktan ibarettir: Meselâ; hakikate ve makul olana karşı sevgi, sarsıntısız bir sağlamlık ve tam vüsuk zevki, hatadan korkmak, müphem fikirlerin tehlikesini bilmek ve bu tehlikeden dehşet duymak; her türlü dogmatik otoriteye, hazır bir halde kabul edilmiş hükümlere, görünüşte berrak formüllere ve diğer zihni teshirlere karşı itimatsızlık... Sonra; kendi kendini daima dikkatle gözetmek, ateşli ve ihtiraslı bir faaliyetin, — âdetâ şahsiyeti ikileştirerek — bitaraf hakemi kalmak istidadı.. Buna; zihin amelîyelerini çok daha kolay, süratli, emin ve mütenevvi kılan cevvaliyet temrinlerini de ilâve ederek, zihni terbiyenin bütün unsurlarını elde etmiş olursunuz. Bunların hepsi, ruhi determinismi tazammun ederler. Eğer kazara, zekânın tav'iyetinde imkâna da bir yer vermek lâzımgelse, zekânın gözünden kaçan her şey terbiyenin de gözünden kaçmış olur. Çünkü, umumî şekilde, tabiata, ancak, onu idare eden kanunlar icabına göre müessir olunabilir.

Eğer zekâ; mantıkî kaidelerden mada ahlâkî mecburiyetlere de tabi ise, bu mecburiyetlerin en umumî ve en hakimi; tetkik ve şüphe işini mümkün olabilen en son haddine kadar ilerletmektir. Bir tetkiki — daha uzatılması mümkün iken — kâfi görmek, hakikati istiyecek ve sevecek yerde kendi itikadını sevmek ve istemektir. Bu şekilde elde edilen bir itikadın mantıkî esasları olamayacaktır: Hâlâ mümkün olan şüphe bizzarure kendini göstarecektir ve bu; mantıkî bir zaruret olduğu kadar vicdanî bir titizliktir. Tetkik, ancak; artık yeni teşebbüslere imkân görülemediği, muhakemelerin zarurî teselsülü hiç bir açık

TIPLER

İş Adamı

İş Adamı; para kazanan adam demektir. Hemen her cemiyette zenginler daima çekilemez. Onlara bin türlü kötü şeyler isnat edilerek karalanmağa çalışılır. Bu; insanlığın yaradılışında meknuz olan ve bu günkü ahlâk terakkilerine nazaran fazilet mefhumile kabili telif görülmiyen bir zafıdır. Haset.

Bu tetkikimde cemiyetin bu zafın-
kapı bırakmadığı, hiç çatallanmıyan
mütemadî ve tek bir yol teşkil ettiği
zaman kâfi görülür.

Fakat olabilir ki çatalları göremeyiz. İşte bunun içindir ki eskiler; insanın kendi şahsî tenkidine itimat etmemesini, başkasının ve bilhassa bir hasmın tenkidine müracaat etmesini zarurî gormüşlerdi.

Sokrat ve Eflatun, hakikatin aranılması işini; iki veya müteaddit şahıs arasında bir münakaşa, bir diyalog olarak — içtimaî bir şekil altında — anladılar. Bu usul bir diyalektiktir. Münakaşe edenlerden her biri, diğerinin de aynı adımı attığından iyice emin olmaksızın tek bir adım atmaz. Fakat böyle tek bir muhtabın tenkit, nezaret ve kontrolü ile iktifa edilemez. İnsanın; hükümlerini herkesin hükümlerine açık bulundurması, neşretmesi, kendi üzerine en hudutsuz münakaşeleri davet etmesi lâzımdır. Münakaşesi imkânsız olan hakikat, ancak; herkes tarafından münakaşe edilmiş ve artık hiç münakaşe götürmeyecek hale gelmiş olan hakikattir : O şekilde ki, mücadele, artık cidale girecek hiç kimse bulunmadığı için sona ermiştir. (*)

Çeviren : H. H.

(*) Bu yazı Fransız filozoflarından E. Goblot nun (*Traité de Logique*) isimli eserindeki son fasıldan tercüme edilmiştir.

dan bahsedecek değilim. Ben; ahlâk mefhumlarına taban tabana zıt hareketlerle umum zararına kendilerine menfaat temin ettikleri halde " İş Adamı „ ismini alan ve bir çoklarına örnek olarak gösterilen bir tipi canlanmağa çalışacağım.

" İş Adamı „ işinin eri olmak için her şeyi meşru görür. Ona göre yalan söylemek, başkalarının hakkını yemek, sahtekârlık etmek bunların hepsi, hepsi gayeye varmak için bir basamaktan başka bir şey değildir. Ve hakikaten bu basamaklar " İş Adamı „ nı gayesine ulaştırır. Artık muzaffer " İş Adamı „ sigarasını ağzına sıkıştırmış, elleri pantolonunun cebinde, her fırsatta bir konferans vermeğe hazır dolaşır durur.

" İş Adamı „ nı hemen herkes takdir eder. Fakat kimse onunla münasebet tesis etmek istemez. Çünkü dostluğu da düşmanlığı da zararlıdır. Meselâ dostça havadan sudan konuşurken sözü öyle bir mecraya getirir ki, hiç farkında olmadan ona bir hizmet etmeği taahhüt etmiş olursunuz. Bu taahhüdü ne kadar gayretle yapmağa çalışsanız neticede daima bir şey borçlu kalırsınız.

Bazan size dostça, sıkı sıkı sarılır. Ve eğer bu size " Düşmanımın boyuna sarılıyorsam muhabbetimden değildir. Bu onu daha kolay boğmak içindir „ diyen kumandanı hatırlatmazsa mahvolursunuz....

" İş Adamı „ gayet hasistir de. En ufak bir masrafta bulunmamak için bir çok meşakatlere katlanır. Parasını büyük bir itina ile muhafaza eder. Bu zafa " Tedbirlilik „ derler ve takdir ederler. En ağır işler için bile uşak, amele kullanacak kadar cömertlik gösteremez, bir amele gibi çalışır.

“Taşra „ ve “Taşralı „

Osmanlı İmparatorluğu, eski dünyanın en iyi yerlerine sere serpe bağdaş kurup oturduğu devirlerde, Bizans ruhunun sürüp getirdiği bir zihniyet vardı : Taşra.. taşralı.

O imparatorluk mukadder akıbe-
“ İş Adamı „ işinin başından ayrılmı-
yordu.

“ İş Adamı „ nın cezasını karakteri hazırlamıştır. O, daima daha fazla kazanamadığı için, daha kurnazca plânlar kuramadığı için müteessirdir. Bu azaptan bir dakika olsun kurtulamaz, kazandığını yiyemez, nihayet ölür gider.

“ Yaman Adam „... “ Unutulan Adam „ “ İş Adamı „ buların hepsi hayatta her gün tesadüf edebileceğimiz tiplerdir. Onlara vücut veren maşerî telâkki, yarattığı tipi muhafaza için esrarlı nüfuzuna dayanır. Ve muhafaza eder de.

Maşerî telâkkinin sürükleyip götüren seline kapılmamak imkânsızdır. Bu vaziyet karşısında ne yapmalı ? Bu kötü cereyandan nasıl kurtulmalı ?

Ahlâkî kıymet gibi, muhtelif cemiyetlerde hatta aynı cemiyetin muhtelif sınıflarında bile başka başka mânalar alan mücerret bir mefhuma nazaran hata ve sevabı nasıl tefrik etmeli ? Burada nihayet vicdana müracaat etmek çaresi kalıyor. Fakat acaba vicdanın bütün bu mücerret mefhumları hakkındaki hükümleri bizi içerisinde yaşadığımız cemiyete faydalı bir unsur yapabilir mi ? Bu suale pekâlâ “ Yapamaz „ cevabı da verilebilir.

Ben; bütün bu izafiyet içerisinde en iyi tarzı hareketin ormanlar içerisinde kaybolan bir adama “ Descartes „ tın tavsiye ettiği usul olduğuna kaniim :

Bir noktayı hakikat telâkki ederek daima ona doğru yürümek.

VEDAT SADI

tine kavuştu ve Anadolunun sırtı üzerinde yepyeni bir Cümhuriyet, modern bir Türk Cümhuriyeti doğdu ve yükseldi.

Ankarayı merkez yaparak İstanbul, imparatorluk devrinin yarattığı bir takım kökleşmiş ve bulaşık ruh hastalıklarından, bazı kötü telâkki ve zihniyetlerinden uzak kalmayı düşünen bu tertemiz Türk Cümhuriyeti, ilk heyecan ve kurum safhalarını yaşadktan sonra, bugün dikkat ediyoruz; arasıra oradan da “ Taşra „ ve “ Taşralı „ sözleri kulaklarımızı tırmalıyarak yayılmağa başlıyor ! Galiba o kadar korktuğumuz ve ürperdiğimiz Bizans ruhunun salgın ifriti Anadolunun tertemiz asaleti üzerinde de konaklamak sevdasında....

Fakat biz buna meydan vermemek azmindeyiz.. Türkiye Cumhuriyeti yurtdaşının “Taşralı„ sı, “İçli„ si “Kenarlı„ sı yoktur. Ve hiç bir yurtdaş, bir takım izansızların bilerek veya bilmiyerek savurdıkları bu yarı tezyif akan söz-
lere asla katlanamaz da..

***

Herif Arapkirden kalkar, bir kaç sene İstanbulda oturur veya Firengistanın şurasında burasında sürter, aklinca entellektüel (!) bir genç olarak yurda döner. İstanbul veya Ankarada bir kapıya yamanır.. Artık onun gözünde, İstanbul ve Ankaradan başka bütün yurt parçası, hatta doğup büyüdüğü Arapkirin büyük zibillği bile bir taşra, ve orada yaşayanlar ise zavallı birer taşralıdır !?...

Ve yahut çocukluğu İstanbulun rahat ve zonturlu konaklarında dadılar ve lâlâlar elinde geçmiş bir züppe, Anadolu ve Anadoluluya taallük eden her hangi bir mevzua dokunurken dudaklarının ucunda tuhaf bir gerilip toplanma hasıl olur ve güya Afrikanın bilmem neresindeki Hotanto kabile-

Musiki Ruhun Lisanıdır

(Musiki Terbiyesine Doğru)

— VI —

Fakat bu vakaların dikkate sayan olan bir kısımle daha karşılaşyoruz; yukarıdaki haller hep muhtelif kimse-lerin aynı neviden olan musiki parça-larından aldıkları tesirlerin neticesiydi. Søjeler yukarıdaki hallerde iken mu- sikinin nevi değiştirilse yani hissi ve derunî bir musiki yerine meselâ hafif bir dans musikisi ikame edilse aceba bu søjeler ne hallere gireceklerdir?... Bu tecrübeyi de ihmal etmiyen Lafon- taine søjelerinin temamilen değişiver- diklerini görmüştür :

“ Dinî veya hissi musiki ile bu hale getirilen søjelere meselâ polka, vals... gibi bir dans musikisi dinletti- ğimiz zaman onların derhal değiştik- lerini görürüz ;

Evvelâ fevkalâde bir güzellik için-

sinden bahsediyormuş gibi ağızdan yayık ve süzük bir :

— Taşra.. Taşralı...

Sözü dökülür...

Eğer bu taşra ve taşralı kelime- leri, meselâ bir coğrafi mefhumu ifade kasdiyle söylenilmiş olsaydı buna alın- manın bittabi mânası olmazdı. Fakat yukarıya iki örneğini geçirdiğim tiplerin dilinde bu kelimeler öyle cıvık ve kötü bir istihza edası alıyor ki bunun önünde tehammül etmenin imkânı kal- mıyor..

Ne yazık ki, İstanbul ve Ankara gazetelerinde belli başlı yazıcıların ka- lemlerinden de zaman zaman bu taşra ve taşralı sözlerinin çıktığı acı acı görülmektedir.

***

Bir vatan birliği, millet birliği ku- ruyoruz. Sallanat ve hazır yeme dev-

de ayak uçlarına basarak semaya doğru dikilen Madam Lefebure cansız bir halde ve bir ölü hareketsizliği ile halının üzerine düşerek uzanır.

Melanie'ye gelince : Ciddî musikî- den hafif musikiye geçince bu alaycı serseri kız çok korkunç ve tüyleri ürpertici bir takım saravî ihtilâçlar içinde çırpınmaya başlar.

Leonie, müddeti ömründe hiç dans etmemiş ve hatta dans salonuna girmemiş olan bu sevimli kızcağız rast gele hareketlerle sanki dans ediyor- muş gibi sallanmaya ve dalgalanmaya başlar. Denilebilir ki bu anda musikî- nin bu kız üzerinde husule getirdiği cazip hareketlerden daha şehvetengiz bir şey tasavvur edilemez.

Eugène ise hemen yerdeki halının

rinin bütün sefil zihniyetlerini o de- virle birlikte tarihin çukuruna göm- mek iddiasındayız. Anadolu ve Ana- dolunun bütün cevherlerini bugünkü inkilâbın temeline harç yaparak en yüce bir vatan yaratmak yolundayız.

Halbuki beri tarafta bir kaç ken- dini bilmez dilinden bu yurt ve mil- let yekpareliğini baltalayıcı olur olmaz tefevvüherin savrulmasına da göz yumuyoruz.

Türkiyede bir taşra gazetesi, bir taşralı talebe, bir taşralı genç kız.... yoktur : Adana veya Sivasta filan gazete var, Erzurumlu veya İzmirli filan talebe var, Diyarbakirli veya Edirneli falan kız var... Biz, konuşma- sını bilenlerimizle, eli kalem tutanla- rımıza bu noktayı hatırlatalım diye bu karalamayı yazdık...

ÖZDEMİR

üzerine boylu boyunca uzanıyor ve tam manasile soğumuş, donmuş bir kadavra haline giriyor. „ (1)

Musikinin insan üzerindeki hakımanes tesirlerini hiç bir ifade yukarıdaki misaller kadar kuvvetli olarak gösteremez. Fakat Lafontaine'in tecrübeleri bu kadarla kalmamıştır. Derin bir uyku ile uyuyanlar üzerinde musikinin yaptığı tesirlere ait aşağıdaki müşahedeler de ehemmiyet itibarile evvelkilerden geri kalmaz :

“ . . . . . Bundan sonra tecrübelerimizi temaşa eden hazırundan Matmazel Courand, Eugene, Louise ile Madam A . . . . yi uyuttum. Bu esnada musiki dans havaları çalıyordu. İşaretim üzerine M. Adam (2) dans parçalarını birdenbire kesti ve hissi, melankolik bir parça çalmaya başladı. Henüz ilk notaları işitir işitmez üç süje derhal kavalyelerini terkettiler ve diz üstü yere düştüler. Şimdi temamilen heyecanlı bir vect haline girmişlerdi. Musiki bunların hepsinde ayrı ayrı tesirler husule getiriyordu. Eugene büyük bir istiğrak içinde dalgalanıyor, semaya müteveccih olan iri gözlerinden büyük bir saadet ve yüzünden nurlu bir letafet saçıyordu. Bu esnada gergin kolları semaya doğru uzanmıştı. O bu halile insanlıktan çıkmış, ibadet eden bir melek suretine girmişti.

Genç, sarışın ve narin yapılı olan Louise daha safiyane bir vect hali arz ediyordu. Bu esnada Louise'in yüzü saf, bakir bir melek saffetile parlıyor, büyük gözleri iyice açılmış olduğu halde mütemadiyen göz yaşlarla doluyordu. Gözlerinde nihayetsiz bir kızkılık hicap ve iffetinin adeta meleklerde tehayyül edilebilen hali vardı.

Madam A . . . ya gelince, koyu kestane renkli saçlarla fevkalâde güzelleşen bu kadın, kendini bütün varlığı ile semaya tevcih etmişti. Evvelâ

ayağa kalktı, sonra diz çöktü; ve tekrar bir hamlede ayağa kalkarak çok şehvetli bir zevkle ayak uçları üzerinde yürümeğe başladı. Yüzünde tarif edilmesi imkânsız olan bir saadet dalgalanıyordu. „ (3)

Bu misaller bize temiz hislerle mütehassis olan temiz insanlar üzerinde hissi musikinin umumiyetle nihayetsiz bir saadet tevlit ederek onları manevî bir âlemin en yüksek tabakalarına kadar çıkardığını ve her itibarla güzelleştirdiğini göstermektedir.

Fakat musikinin insan ruhu üzerindeki tesirleri her vakit böyle yukarıda gösterdiğimiz vakalarda olduğu gibi süjelerinin letafetleri karşısında hayran olup kalan müşahitlerin hoşlarına gidecek ve onları ürkütmiyecek şekillerde tezahür etmez. Bazan ruhun derinliklerinde musikiye o kadar geniş yerler ayrılmıştır ki sunî uykuda iken böyle insanların gösterdikleri vect hali, soğuk kanlılığı ile meşhur olan değme manyatizörleri bile ürkütüp şaşkırtacak kadar şiddetli ve korkunç safhalar göstermekten hali kalmamıştır. Bu zümreden olmak üzere aşağıdaki misali okuyanlar musikinin adeta inanılmıyacak kadar harikulâde şeylere kadir olduğunu görmekte gecikmiyeceklerdir :

“ Evvelce ismi genç kontes A . . . mefluç bir kadındı, kendini tedavim altına almış ve devamlı, metodik bir manyatizmeye başlamıştı. Bir gün A . . . yatağında fevkalâde rahatsız ve müstarip bir halde yatıyordu. Yanında Laure isminde akrabasından genç bir kadın da vardı. Kontesi manyatizme yapmaya başladım, Süratle uyudu. Tesirlerimi mide nahiyesinde ve bacaklarda teksif ediyordum. Böyle ehemmiyetli vakalarda mutadım olan sakin ve meşgul vaziyetlerim, yanımızda oturan Matmazel Laure'yi sıktığından genç kız, kapısı, bulunduğumuz odaya

(1) Lafontaine Loco cit

(2) Lafontaine'in tecrübeleri esnasında hazırundan piyano çalan bir zat

(3) Lafontaine Loco cit

açılan yanımızdaki piyanolu salona geçti. Ve biraz sonra piyanonun önüne oturup tuşların üzerinde biraz dolaşmaya başladı. Daha henüz ilk notaları işitir işitmez uyumakta olan hasta anı bir titreme geçirdi. Fakat tam bu sırada Matmazel piyano sesini kesti. Musiki durunca hasta da yavaş yavaş sükûnet buldu. Biraz sonra genç kız yine piyanoyu çalmaya başladı; fakat bu defa devamlı olarak çok âşıkane bir parçaya başlamıştı. Bu hissi nağmeler hastanın doğrudan doğruya ruhuna işledi. Uykunun doğurduğu uyuşukluktan hastanın birdenbire kurtulduğunu hayretle gördüm. Yüzü canlandı ve yatağın üzerine oturdu. Bu esnada musiki aynı ritimle devam ediyordu. Bir hamlede hasta yatağın üzerinde dikildi. Gözleri çok çok açılmış ve sabit bir noktaya dikilmişti. Yavaş yavaş yatağın kenarına kadar kaymaya başladı. Bu esnada ayaklarile yürümüyor, sadece kayıyordu. Bir an geldi ki ayakları yatağın kenarından kurtuldu ve yavaş yavaş uçar gibi havada kaymakta devam ederek yere doğru inmiye başladı. Bu esnada ayakları havada, mesnetsiz bulunuyordu. Bu manzara ancak operalarda ilâhî mıntakalardan gelen meleklerin bulutlar arasından arza doğru inmesini tasvir eden tablolarla görülebilirdi. Havadan böylece yere doğru inen hastanın sanki bütün vücudu görünmiyen bir takım iplerle tavana bağlanmış gibi muallakta duruyordu. Bu esnada ben bu beklenilmiyen ve inanılmıyan manzara karşısında ne yapacağımı şaşırılmış, hayret içinde dona kalmıştım. Bu ne demektir? Hiç bir şey anlayamıyordum. Aklım temamlie başımda idi, asla hayal görmüyordum. Bu manzara hiç bir vakit benim tarafımdan bir galatı hissin mahsulü olmazdı. Kadının ayakları ve bacakları çıplaktı. Üzerinde çok hafif bir gömlekten başka bir şey yoktu. Kadın yere inince yine ayakları katiyen ha-

reket etmeksizin kayarak musiki salonuna doğru ilerlemekte devam etti. Hasta bu halile sanki şimendifer vagonlarından birine konan bir heykelin sarsılmaksızın bir yerden diğer bir yere nakledilmesine benziyordu. Ben de hayretler içinde kendisini arkasından takip ediyordum. Kadının belki birdenbire düşüvereceğini düşünerek ellerimi vücuduna değdirmeden etrafında açık olarak tutuyordum. Hasta böylece kapının önüne kadar geldi, fakat piyanoyu çalan kız onun böyle gözleri sabit, yüzü sapsarı, cansız bir hayalet gibi perişan halini görünce korkusundan keskin bir sayha çıkardı ve piyanoyu kesti. Piyanonun sesi kesilir kesilmez Madam A . . . bir paçavra gibi yere yığılıverdi. Bütün tedbirlerime rağmen kendini tutamadım. Şimdi hasta, korkunç ve şiddetli sara ihtilâçları içinde çırpınıyordu. Bu ihtilâçlar bir müddet devam ettikten sonra vücut kazık gibi sertleşti, soğudu, yüzü toprak rengini aldı, gözleri kapandı, nefes, kalp durdu, bütün hayatî faaliyetler kayboldu ve ceset tam mânasile bir kadavra halini aldı. Benim haykırmalarım ve ricalarım karşısında Matmazel korkusundan titreyerek tekrar piyanonun başına geçti. Ve çalmaya başladı. Bu esnada bütün haricî âlemler alâkasını temamlie kesmiş olan ve hiç bir şeyden müteessir olmıyan bu kadavra, piyanonun henüz ilk notalarını işitir işitmez hayata tekrar avdet etmiye başladı. Musiki mucizevî tesirlerini gösteriyordu. Kontes ayağa kalktı, gözlerini açtı, başı arkaya koyuverilmiş bir halde görünmiyen bir halde, görünmiyen bir varlığa yalvarıyormuş gibi kollarını semaya doğru uzattı ve yere diz çöktü. Çok günahkâr ve özür dileyen insanların aldığı muhakkar bir vaziyette başı haliye degecek kadar öne doğru eğilmiye başladı. Bu hareketlerinde fevkalâde

güzellik ve tatlılık vardı. Vücudu tabii hallerde hiç bir kimsede görülebilmesi mümkün olmıyan bir letafetin timsali halini almıştı. Hayır, hayır... ben ömrümde böyle güzel ve muhteşem bir manzara ile asla karşılaşmamıştım. Denilebilir ki gayri maddî mefhumu altında kafamızda ne kadar güzellikler varsa, ne kadar güzellikler tasavvur edebiliyorsak onların hepsi bu kadında aşikâr oluyor ve görünüyordu. Fakat artık bu işe müdahale etmek sırası gelmişti. Zira vaziyet çok büyük tehlikelere doğru ilerliyordu. Bu halde iken hastayı manyetik tesirlerle yavaş yavaş arkadaki yatağına doğru cezbetmiye başladım. Geri geri sürüklenerek yatağına doğru geldi ve girdi. Musikiyi durdurmak lâzım geliyordu; musikinin durmasile beraber hastanın kadavra haline girerek donması bir oldu. Hastada nabız ve teneffüs durdu, hayat eseri kalmadı. Artık kalp hareket etmiyor ve mevcudiyetini göstermiyordu. Bence bu kadının öldüğü ve elimde kadavrasından başka bir şey kalmadığı muhakkak idi. Bu esnada Kontesin ölümüne sebebiyet verdiğini düşünerek ıstırap ve endişe içinde bayılan ve ihtilaçlar içinde çırpınan Matmazel Laure'nin bir saatten beri gittikçe şiddetlenerek devam eden hali hastanın akibetine inzimam edince hasıl olan vaziyet insanın aklını başından alacak dereceyi bulmuştu. Matmazeli diğer bir odaya kaldırttım ve

tekrar hastanın yanına geldim. O, cansız ve donmuş bir halde yatakta yatıyordu. Bir kaç saatlik çok yorucu ve zahmetli bir manyatizmadan sonra kadını müşkülâtla hayata getirebildim. Kadın uyanır uyanmaz odada yürümiye başladı : Artık felçten de kurtulmuştu.

Musikinin bu kudreti nedir ? ? .. Musikide hastayı kendine doğru çeken cazibenin mahiyeti neden ibarettir ? ... Musiki durunca hastanın cansız bir kadavra haline girmesindeki âmil nedir ? ... Nihayet hastalığın kati olarak tedavisini temin eden bu kudret musikinin neresinden geliyor ? .. Bunların hiç birini izah edemeyeceğim. Zira bu işlerde bir çok şeyler gibi bunlar da anlaşılması kabil olmıyan sırlarla doludur. „ (4)

Bu vaka çok mühimdir. Lafontaine bu esnada musikiyi kesmeseydi acaba kadının akibeti ne olacaktı ? .. Derin ve manevî bir saadetin peşinde kadının ruhunu maddî âlemden gittikçe uzaklaştıran bu nağmeler devam etseydi acaba onun bir daha o maddî âleme avdeti mümkün olabilecek miydi ? ... Burada bize yine Lafontaine şu cevabı veriyor :

(Devam edecek)

I. BEDRİ

İzmir : Kız Lisesi

(4) Lafontaine Loco cit

Erkeksiz dünyanın hali nice olurdu ?

Doğru veya yanlış; ötedenberi benim bir fikrim var :

Bütün dünyadaki hükümetler, kendi hudutları içinde çocuk doğuranlara ağır cezalar vermeli, hatta onları asıp kesmeli... Böylelikle insanlar azala azala günün birinde tamamen tükenir ve işte o zaman şu bunak dünya da bir parçacık kafasını dinlendirmek mikânına kavuşur !.

Bu fikrin, başka şekilde bir fau-tazisini bir kaç gün önce seyrettiğim " Dünyanın son erkeği „ filminde gördüm. Belki siz de seyretmişsinizdir ama ben görmiyen var diye o filmin kısaca mevzuunu anlatayım :

Bir hastalık çıkıyor.. mikrobu yalnız erkeklere musallat.. Yakalanan erkek ölüyor... Doktorlar, laboratuvarlarda uğraşıyorlar, arıyorlar, tanyorlar; fakat mikrobu bir türlü bulamıyorlar. Nihayet bu kıran yer yüzündeki bütün erkekleri silip süpürüyor, yalnız bir tek erkek, bir tayyare ile Okyanosu geçerken bomboş bir adaya inmek mecburiyetinde kalıyor ve böylece bu kırandan kurtuluyor....

Günler, aylar geçiyor... Geriye kalan Havva kızları kendi aralarında hükümetler kuruyorlar, ordular teşkil ediyorlar, hayatın ve devlet idaresinin her safhası onların eline geçiyor !? Geçiyor ama, beri tarafta hasbacıklar da telaş içinde; düşünüyorlar, bunalıyorlar, malihulya yapıyorlar. Gûya nesli idame endişesile yedi ilkim dört bucak şöyle güçlü kuvvetli bir erkek arıyorlar... Fakat nafile; yok, yok, yok !..

Tam ümitlerin kesildiği bir sırada, Okyanus ortasındaki küçük bir adada bu erkeğe rastlıyorlar, büyük bir sefer heyeti ile adayı kuşatıyorlar ve Âdem atamızın son torununu oracıkta

yakalayıp palas pandaras hükümet merkezlerine getiriyorlar. Adamcağızın karmakarışık olmuş saçını, sakalını yülüyorlar ve onu bin bir itina içinde âdeta kuş sütü ile besliyorlar !....

Şimdi, asıl kızılca kıyamet bundan sonra başlıyor : Her genç kız kendisini bu erkeğe sevdirebilmek için cinsî istidadının bütün şeytanlıklarını kullanıyor! Lâkin delikanlı adam da bu bin bir canbazın aynı ipte oynamak hususundaki beyhude emeklerine bıyık altından gülmekle mukabeleden başka bir hareket göstermiyor !.

Nihayet film, delikanlının, bu sürk sürü genç kızlar arasında eski sevgilisine rastlayıp her şeye rağmen onunla evlenmesile bitiyor...

* *

Ben bu filmi seyrederken hayalimde bu kıran artığı biricik erkeğin de öldüğünü ve binaenaleyh dünyanın eksik etekler elinde kaldığı zamanki halini canlandırdım! Her halde çok ömür olurdu o zaman; meselâ kendilerini beğendirecek erkek kalmıyacağına göre :

Bugünün bütün iki dirhem bir çekirdek nazeninleri; o vakit iğne sokulmuş birer lastik balon gibi fıss ! diye incek. Ve kıskançlık, naz satma ve kafa tutma gibi şeyler de tamamen unutulacağı için her taraf babayani, miskin ve rastgele yerde pinekliyen sürü sürü pasaklılarla dolacak !..

Aklıma geldi.. Bilmem, Ömer Seyfettin merhumun kömes hikâyesini siz de hatırlıyor musunuz ?

Haniya, genç kızın birisi kömes meraklısı imiş, kömesteki şımarık horozun, tavukları vakıtlı vakitsiz, lüzumlu lüzumsuz rastgele didikleyip durmasından, onların boyun tüylerini

Küçük Hikâye :

Bir Aile Muamması..

Yazan : Y. L.

Orta hallı bir ailenin kızıydım. Vaktin zihniyeti; on üçünü doldurduğu halde evlenmemiş bulunan bir kızı " Evde kalmış „ telâkki ettiği için, henüz on dördüncü baharına girmiştim ki beni genç bir yüzbaşıya verdiler..

Kocam; izdivacımızın ikinci senesi içinde şehit oldu. Onu çok seviyordum. Yola yola canlarını acıtmasından fena halde öfkelenen bu genç kız; zavallı tavukları bu haşarı ve saygısız horozun tasallütünden kurtarmak için kömesten horozu çıkartmış ve bir güzel kızartıp yemiştir... Yerken de ahetmiş; hiç bir erkekle evlenmemeğe !..

Fakat gün geçtikçe dikkat etmiş ki, kömesin eski şakrak, neşeli, gürültülü hayatı yerine pısırik, sünepe, mendebur bir ölü sükünü hâkim olmağa başlamış.. Genç kız bunun sebebini aramış, taramış, bulamayınca annesine sormuş.. Annesi, tecrübeli kadın; derhal kömesteki tavukların hastalığına deva bulmuş : Kömese bir horoz bırakmış ...

Az sonra: kömeste şakraklık, civilti, neşe eski halini almış !.. Kendisi de inattan vazgeçip ilk karşısına çıkan istekliye vararak hoş muradına kavuşmuş !!

Sahiden söylüyorum; bütün merakım; şu bizim erkek milletini bir takrip yer yüzünden uzaklaştırmak ve sonra, başıma bir cin külâhı geçirip o zaman bu koca dünya kendilerine kalacak olan Havva kızlarının hallerini şöylece uzaktan seyretmek ve onlara :

— Ooh olsun... Erkeklerin kadrini kıymetini takdir edemediğiniz için müstahak size bu..

Diye haykırmak....

Naci Hakverdi

dum. Uzun kirpikli elâ gözlerle babasını hatırlatan küçük kızımınla ebediyen beraber kalmağa, hayatımıza üçüncü bir şahıs karıştırmamağa ahetmişim. Küçük evimde, küçük kızımı mesut etmek için gece gündüz çalışıyordum..

Mağrur bir kadındım. İzzeti nefsimden en küçük bir fedakârlık yapmak, benim için imkânı olmayan şeylerden biriydi. Bu haleti ruhiye; beni hayatta daima hırpaladı, daima bir engel gibi yoluma dikildi..

Kuru ekmek yemeğe mecbur olduğum günlerde; karşımda, benim teesürlerime iştirâk ediyormuş gibi boynu bükük duran küçük kızımın içim sızlıyarak bakardım. O zaman; kalbimde ana şefkatinin ateşini duyar, kendi kendime :

— Sen sefalet ve ölüme mahkûm bir kadınsın Hasibe derdim; bu gurur, bu inat bir gün seni çok acı bir hayata sürükleyecek !. Fakat, sanki dimağımın en küçük hüceyrelere yerleşen o zalim his biraz sonra sinsi canavarlar halinde yavaş yavaş kımıldanır, büyür, zafımı bir kadavra yer gibi için için yer, şefkat ve merhamet hislerimi silip götürürdü..

Bu defa; bir haile artisti gibi başımı gururla geriye atar :

— Sen ölsen de, sefil olsan da tekrar babanın evine çıkmıyacaksın Hasibe, derdim, gururun, izzeti nefsin buna hiç bir zaman müsaade etmiyecek !

***

On yedi yaşındaki genç bir kadındul kalamazmış.. Annem bir gün yine bana geldi. Her günkü ricalarını tekrar etti. Fakat benim çetin bir inatla her şeye karşı menfi cevap verdiğimi

görünce nihayet dayanamadı, günlerdenberi söylemeye cesaret edemediği bir cümleyi ağzından kaçırdı :

— O halde evleneceksin ! Senin gibi, on yedi yaşında dul bir kadın yalnız başına yıllarca oturamaz !.

Annemin neler söylediğini işitemiyordum. Bir an için gözlerimin önüne yüzlerce erkek hayali dikildi.. Her biri kızına nefret ve gayzile bakıyor, yaklaşabilenler onun saçını çepip tekmiyorlardı..

Gururum, yüksek izzeti nefsim, ana şefkatim hep birden galeyan etti. Elimi; milletlerine yol gösteren ebedi heykellerin azamet ve ihtişamile ileri uzattım, gerilen ve titriyen parmağım-la ona kapıyı göstererek bağırdım :

— Çık anne.. İstemiyorum.. Hiç birinizi..

Fakat o çıkmıyordu. Bilâkis bana daha çok yaklaştı. Dimdik duran kolumu tuttu, severek okşamağa başladı, Gülen ve acıyarak bakan gözlerinden yaşlar boşandı :

— Hasibe yavrum, insanlar çok fena ruhludurlar. Sen gençsin.. Genç bir dul için tehlikelerin en büyüğü hazırdır.. Namusuna ve namusumuza hörmət et kızım.. Muhitin dedikodusuna nihayet vermek istersen bizim arzumuz muvafakat et Hasibe.. Seni tekrar evlendirelim..

Namusum için en küçük bir dedikoduya, bir imaya tehammül edemedim.. Küçük kızımı bağırma bastım, bana daima babasını hatırlatan açık elâ gözlerine bakarak ona söyliyormuş gibi cevap verdim :

— Annen artık seninle kendi arasına yabancı bir erkek alıyor Meliha.. İnsanlar; on yedi yaşında dul oturan bir genç kadına namussuz derlermiş..

**

İkinci kocamdan beş çocuğum oldu. Zaman; beni yaşlı başlı bir ev kadını yapmıştı. Artık mesudum diyordum. Meliha; bu beş yavrunun ablası olmuştu. Küçük bir tüccar olan koca-

mın kazançı sekiz kişiden ibaret olan bu aileyi refahla yaşatabiliyordu.

**

Hayatımın ikinci ve en son fırtınası çok çabuk kopmuştu. Muhitimdeki kadınların bana acıyarak bakan nazarlarındaki mânâyı halle çalışırken bir gün kocam üstüme on dört yaşında bir ortak getirdi..

Mağrurdum. Ortakla yaşayamazdım. Bütün kışlık yiyeceklerini tekmi ettiğim evimi olduğu gibi bıraktım. Altı çocuğumla birlikte izbe, penceresiz, rütubetli bir bodrum kat odasına çekildim..

Babam bizi geçindirebilirdi. Fakat ben gidemezdim.. Günlerce kocamdan bir haber, bir rica bekledim.. Vaziyetim her gün biraz daha müşkülleşiyordu. Galiba kocam da çok mağrurdu. Bana ne bir haber gönderdi, ne kendi gelip bir şey söyledi.. Büyük oğlumuz babasının evine gidip geliyordu. Bir gün yeisten ve asabiyetten hasta bir halde geldi, ne olduğunu sordum :

— Babam artık evine gelmememi söyledi. Cenç karısı varmış münasebetsiz oluyormuş !

İçimden ince bir şeyin koptuğunu hisseder gibi oldum. Fakat ona :

— Baban oğlundan karısını kıskanıyor yavrum, demedim !

**

Bir gün; bu izbe odanın kapısından ilk defa olarak çocuklarımın babası girdi. Benden af diledi :

— O annesinden vazgeçsin, sen de evine gel ! Yalnız sana ait bir küçük şartım var.. Onu yarın evde söylerim dedi.

Ertesi gün geldi. Akşamdan beri aç duran çocuklarımın nazarlarında öyle acıklı bir niyaz vardı ki gururu-

mu ve inadımı unuttum, Onunla birlikte evime gittim.

Kocam her halde çok soğuk kanlı bir şeydi. Bizi etrafına topladı, ortağıma :

— Sen anandan ayrılacaksın.

Bana da :

— Sen de büyük kızını evlendirir misin, ne yaparsan yap, sen de ondan ayrılacaksın dedi..

Birdenbire neye uğradığımı bilmiyorum.. Hiç seslenmeden ayağa kalktım. Merdivenlerden inerken ortağımla anasının yaygaralarını işliyordum !

**

Ertesi gün büyük oğlum geldi, gözlerinde sevinç kıvılcımları vardı. Yanıma oturdu :

— Babam öteki karısını terketti anne...

— Niçin ?

— Babamı çok öfkelenmiş.. Dün hani sen de gitmiştin.. İşte o meselenin cevabını akşama kadar vermelerini onlara tenbih etmiş.. Akşam üzeri gitmiş, karısı evde yok ! Annesi komşularda olduğunu söylemiş, babam çağırılmış; annesinden vazgeçip geçmiyeceğini sormuş. Kadın birdenbire kendini yerlere atmış, tepinmiş, “ Ben annemden vazgeçmem !. ” diye bas bas bağırmış. Babam fena halde öfkelenmiş : “ Öyleyse ben senden vazgeçerim !. ” demiş ve ikisini birden kapı dışarı etmiş, kadını resmen bırakmış ..

Oğlum durdu. Birdenbire mahzunlaştı. Hafifce gölgelenen yüzünü kaldırdı :

— Şimdi babam seninle birlikte hepimizi istiyor anne, dedi, gitmezsek çok müteessir olacak !.

Sonra biraz daha mahzun, ilâve etti :

— Kardeşlerim okumak, büyümek ister anne.. Babama mutlak gideceğiz.. İstikbalimiz mahvolur yoksa..

İçimde yine o yeni zıd hissin mücadelesi başladı..

Kocamın sesini işitiyor gibi oluyordum :

— Sen büyük kızından ayrılacaksın..

Sonra oğlumun yalvarışını duyu-yordum :

— Mutlaka gideceğiz.. İstikbalimiz mahvolur yoksa..

Mağrurdum. Fakat nihayet ben de bir ana, bir insan, bir kadındım.

**

Bu kadar mağrur bir kadın tekrar kocasına nasıl geldi ? Sonra : yine bu kadar mağrur ve küstah bir erkek aylarca sefaletine seyirci kaldığı kadına nihayet nasıl yalvardı ?.

Bunlar, şimdi içinde mesut bir hayat geçirdiğim yuvamda, hayatımın halledilemeyen bir muamması..

AKTÜALITE:

İsmet Paşanın Heykeli

Başardıkları inkılâp hamleleriyle bu yoksul yurda büyük ve ünlü eserler kazandıran ulularımızı derin saygılarla anmak; yaşayan nesil için bir vazife olduğu kadar, gelecek nesillere bırakılması lâzımgelen en mühim bir kadirşinaslık örneğidir de..

Ankarada çıkan "Çığır" arkadaşımız bu maksatla yeni bir karar almıştır: İsmet Paşanın heykelini dikmek...

"Çığır" bu güzel teşebbüsünün saiklerini şöylece anlatıyor :

"Türk istiklâl ve inkılâbı savaşının başlıca unsurlarından ve Gazinin en sadık arkadaşı büyük Başvekil İsmet Paşanın, Türk gençliği namına, Ankarada bir heykelini dikmeğe karar verdik

Çığır, bu büyük işi üzerine alırken inkılâbın bu en iymanlı, mert ve çetin şahsiyetine karşı Türk gençliğinin içten sevgi ve saygısını ifade ettiğine inanıyor.

Bu; inkılâp tarihimizde, Milli Şefin yanında bütün samimiyeti ve açık alınyla kendine lâyık mevkii olan İsmet Paşanın gençliğe olan inanına ve iç bağlılığına yalnız küçük bir mukabele değildir: Bu, ağaran saçlarının karşılığını memleketin yüzünün gülmesinde arıyan büyük bir inkılâpçının asil, samimi, değerli bir devlet ve dava adamının sembolleşen; Türk milletinin ve Türk tarihinin olan idealist şahsiyetine karşı, inkılâp gençliğinin, inkılâp merkezinde yükselen, yönü inkılâp yarımına çevrili canlı bir selâmı olacaktır !

Bu şerefli işte bizimle bir ve beraber olan Türk gençliğine katışacak münevverlerin, sanatkârlarımızın, hey-

keltraşlarımızın, heykelin şekli hakkında düşündüklerini, bize şimdiden bildirmelerini istiyoruz.

Milli kahramanlarına sevgisini ve bağlılığını, yaşarken izhar etmek bah-tiyarlığına kavuşan Türk gençliği:

Sana ne mutlu ! ..

Çukurovada

Asâriyatika araştırmaları

Bir zamandanberi Çukurovada bir asâriyatika taharrisi faaliyeti devam etmektedir. Amerika asâriyatika enstitüsü Arkeologlarından Mis Goldman'ın reisliğinde stajyer Mis Emmi Haski ve Mister Robert adlarındaki Amerika heyeti, müze müdürümüz ve aynı zamanda bu heyet nezdinde Maarif Vekâleti komiseri Halil beyin yardımıyla bilhassa ovamızdaki höyükler üzerinde araştırmalar yapıyorlar.

Şimdiye kadar muhtelif höyüklerde yapılan sondajlardan pek mühim eserler bulunamamıştır. Fakat son günlerde Ceyhan taraflarındaki Kel höyükte yapılan sondaj neticesinde şimdilik Roma ve Şipr devirlerine ait bazı çanak parçaları elde edilmiştir. Bu höyükte daha eski devirlere ait diğer kıymetli eserlerin bulunacağı kuvvetle umulmaktadır. Heyetin asıl aradığı şey, Eti ve eski Yunan devirlerine ait eserlerdir.

Mis Goldman, elli beş yaşlarında çok muktedir ve bu sahada şöhretli bir kadındır. Çukurovada aradığı eserleri behemehal bulacağına kanidir. Ve

aynî kanaatlerdir ki, her gün yirmi kadar işçi tarafından yapılan hafriyata büyük bir dikkatle nezaret etmekte ve işi devam ettirmektedir.

Edinilen intibaa göre, bu araştırmalardan Adana müzesinin çok kıymetli eserlere kavuşacağı muhakkaktır.

ÜLKÜ

Halkevleri umumî merkezi tarafından ayda bir çıkarılan "Ülkü" mecmuasının haziran nüshasını da gördük. Her sayısında millî kültür bakımından çok istifadeli mevzulara dokunan ve faydalı fikirler yayarak yürüyen bu güzel mecmuanın bu nüshasında şu yazılar vardır : 1 — Islâhatçı içtimaiyat bakımından Sosyalizm (Ahmet Nesimi), 2 — Biyososyoloji (Doktor Şevket Aziz), 3 — Anadoluda en eski Türk medeniyeti (Mehmet Saffet), 4 — Ayın politikası (Zeki Mesut), 5 — İleri Hukuk (Profesör Mazhar Nedim), 6 — Dil bilgisi (Doktor M. Şükrü), 7 — Müzelerimiz ve Hamdi Bey (Abdülhak Şinasi), 8 — Malik Bey ve talebesinin resim sergisi (İsmail Hakkı), 9 — Zehirli gazlar (Hikmet Rifat), 10 — Lozan (Profesör Suheyp Nizami), 11 — Meksikada Köy Muallim mektepleri (K. Kuk), 12 — Köylü hanı (Nusrat Kemal).

Ülkünün, bütün okurlarımız tarafından dikkat ve alâka ile güdülmesini dileriz.

İzmir Asâriatîka muhipleri cemiyeti

İzmirliler, Ege mıntakasını ve bil hassa İzmirî dünyaya, ilerlemiş memleketlerin ilim ve hars müesseselerine daha iyi tanıtmak için cidden imrenilecek bir çalışma yolu tutmuşlardır. Bir taraftan Bergamanın cihan değer tarihî kıymetini tebarüz ettirmek, diğer yandan İzmirin toprak altında kalmış değerli eserlerini meydana çıkarmak için teşekkül eden "Asâriatîka muhipleri cemiyeti" bilerek ve anlıyarak yorulmadan uğraşıyor.

Yapılan hafriyat ile elde edilen eserlerin resimleri alınıyor. Eski İzmirî canlandıracak bir çok tarihî malûmat toplanıyor ve bütün bunlar bir kaç dilden kitaplar halinde tabedilerek her tarafa neşredilmek için hazırlıklar yapılıyor.

İzmirlilerin bu sahadaki değerli çalışmaları karşısında biz Adanalıların biraz harekete geçmemiz ve Kilikyanın dünya kadar eski tarihini meydana çıkarıp dünyaya tanıtacak feragatli bir çalışmaya koşulmamız ne kadar özlenir....

F O T O

COŞKUN

Adanamızın bu en kıdemli ve en mükemmel fotoğraf atelyesi nihayet beynelmilel bir şöhret haiz olan "AGFA" Fabrikasının filimlerini ve muhtelif cins kâğıtlarını da getirtmiştir.

En mükemmel vesaitle mücehhez atelyelerinde en müşkilpesetleri dahi memnun edecek resimler yapılır. Vitrine bakmak sözümüzün doğruluğunu isbata kâfidir.

AMATÖR İŞLERİ AZAMİ İTİ-
NA VE SÜRATLE YAPILIR
VE HEMEN ERTESİ GÜN
TESLİM EDİLİR.

KAN KUVVET ŞURUBU

Sirop Hemo - Forcine

Kansızlığa, iştihatsızlığa, dermansızlığa
karşı yegâne ilâçtır..